

BİR DEVRİM ERI

ADNAN BINYAZAR

Atatürk dönemi bir devrim dönemidir. Bu döneme emeğini katmış herkes bir “devrim eri” sayılır. Ne var ki, bir dönemi kendi çabasıyla yaşayanların sayısı çok azdır. Bu yıl sekseninci yaşına basan Uluğ İğdemir de bu az kişilerden biridir.

Devrim, genel tanımıyla, geçerliği kalmamış bir düzenin, tutarlı bir düzenle ortadan kaldırılması eylemidir. Devrimci, yıkması gereken düzeni çok iyi bilmekle birlikte, onun yerine neyi koyabileceğini de iyi kestirebilmelidir. Bu olmadı mı, devrim gibi, toplum yaşamını tepeden turnağa değiştirmeyi amaçlayan bir eylem, bir karmaşa ortamı yaratır. Bunun etkisiyle, toplum ilerleyeceğine geriler. Toplumların yaşamında bunun örnekleri çoktur. Kişinin bilinçli olması, birey olarak sorumluluğunu bilmesi, devrime neler katması gerektiğini kavraması çok önemlidir. Kişi, tam anlamıyla bir devrim emekçisi olmalıdır. Kanıyla canıyla admalıdır kendini devrime. Denetimsiz bir ortamda, tek başına, kendini bir “toplum” gibi sorumlu duymalıdır. Kendi emeği eksilince, devrimin ana taşlarından birinin düştüğünü varsaymalıdır. Devrimin var olmasının ya da yok olmasının kendine bağlı olduğunu bir bilinç olarak kişiliğine sindirmelidir.

Atatürk devrimlerinin yerleşip kökleşmesinde bu tür devrimcilerin etkisi büyük olmuştur. Atatürk gibi bir öncü ile çoğalan, emekleriyle O’nu çoğaltan kişilerin varlığı her zaman saygıyla anılacaktır devrim tarihimizde. Bu ulusalcı sorumluluğu kuşaktan kuşağa aktarmak da devrimin gereklerinden biridir. Atatürk devrimciliği bunu da gerekli kılmaktadır. Çünkü O’nun başlattığı devrim, olup biten değil, sürekliliği gerektiren bir devrimdir.

Uluğ İğdemir’in yaşamını değerlendirdiğimizde, onun böyle bir devrim emekçisi olduğunu açıkça görebiliriz. İğdemir, Kurtuluş Savaşımıza Öğretmen Mustafa olarak katılmış, savaşımını, sonradan, asıl cephe olan “cephe arkası”nda sürdürmüştür. İğdemir’i savaşta ve savaş sonrasında günlük yazarı, gazeteci, makale yazarı ve tarihçi olarak görüyoruz. İğdemir, toplumsal bir değişim geçiren halkına

bir düşünce eri olarak da hizmet etme yolunu seçmiştir. Hangi alanda olursa olsun, emeğini hiç sakınmadan, canla başla, gerçek bir “er” gibi çalışmıştır.

Ülkelerin göğüs göğüse savaşlarda aldıkları sonuçlar kuşkusuz önemlidir. Ama, ülkelerin bu savaşların sonunda gerçek kişiliklerini kazandıkları savunulamaz. Gerçek savaş cephe arkasındaki savaştır, Atatürk bunu savaşın dumanlı kanlı havasında sezmiştir. Sezmekle kalmamış, halkına “çağdaş uygarlık” gibi bir noktayı da göstermiştir. Halkına öylesine güvenmiştir ki, çağdaş uygarlığı bile yeterli bulmamış, ülkesinin insanını çağdaş uygarlığın üstünde bir yerlere oturtmayı düşlemiştir. Bunun, yukarıda niteliklerini belirtmeye çalıştığım kişilerle gerçekleşebileceğini savunabiliriz. Çünkü devrim içinde kişi sürekli yenilenen, gelişen ve yaratan bir varlıktır. Uluğ İğdemir gibi gece gündüz çalışan, üzerine aldığı sorumluluğu sonuna dek götüren kişilerin ülkeyi çağdaşlaştırmakta, hatta çağdaş uygarlık düzeyinin de üstüne çıkarmakta katkıları büyük olacaktır kuşkusuz. Her şeyden önce birey olarak bu sorumluluğu duymak gerekir. Yoksa, Atatürk’ün gösterdiği bu nokta, coşkulu sözlerin aldatıcılığında yok olup gider, ilerideki kuşakların da gözlerinden tümüyle silinir. Oysa, devrime emek veren kişiler, her zaman bu noktayı daha belirgin kılar, böylece de genç kuşakların gözlerinin önünde ileriye yönelik, çağdaş hedefler çizilmiş olur. Atatürk devrimcilerinin canla başla çalışmalarını bu nedenle kaçınılmaz buluyorum. Böyle bir örneği usumda her canlandırdığımda Uluğ İğdemir de, toprağa kanını katmış devrimciler gibi, emeğini Atatürk devrimine katan bir insan olarak gözlerimin önüne gelmiştir. Özellikle bu yönüyle İğdemir genç kuşakların örnek alacağı bir kişidir.

Büyük Atatürk, Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu gibi özerk kuruluşları işe başlatmakla bilim yolunda önemli bir adım atılmasını sağlamıştır. Bilindiği gibi, bir toplum, tarihiyle kişiliğini, diliyle düşüncesini bulur. Atatürk, toplumu var etmede bu iki kavrama, “tarih” ve “dil”e büyük önem vermiştir. Bununla, toplumumuza kişilik kazandırmanın yanında düşünsel bağımsızlık da kazandıracaktı. Atatürk’ün çizdiği bu “büyük hedef”te, 48 yılını Türk Tarih Kurumuna vermiş bir devrim erinin katkıları her zaman anılmalıdır. Kuruma çağdaş bir yapı kazandırmak, eşsiz bir kitaplık kazandırmak, orayı bilim adamlarının durağı durumuna getirmek Uluğ İğdemir’in de emeğinin ürünüdür. Bu yönüyle Türk Tarih Kurumu, bütün bilim

adamlarının övgüyle söz ettikleri bir kuruluş olmuştur. Kurumun işleme düzeni, çağdaşlık savında olan her kuruluşu örnek olacak düzeydedir.

Uluğ İğdemir'in iyi bir yönetici olduğunu herkes bilir. Ama onun önemli yönlerinden biri de yazarlığıdır. Örneğin çok az yazarın kitabı bir solukta okunabilir. İğdemir'in *Biga Ayaklanması ve Anzavur Olayları* (günlük anılar) adlı kitabı bu tür kitaplardandır. İğdemir'in yalın anlatımı, gerçekçi gözlemciliği, olayları yaşayışındaki içtenliği ve duyarlığı onun üslubunu belirler. Çok şeyi az sözle anlatmak bu üslubun en belirgin yanındır. Ele aldığı konunun en can alıcı yönünü bu yalın üslupla vurgular. Az yazan, ama yazdığıyla kamuyu etkileyen bir yazardır İğdemir. *Yılların İçinden* adlı kitabında topladığı yazıları bu yargımızı somut biçimde kanıtlamaktadır. Hele son yazdığı *Atatürk ve Anzaklar* (Atatürk and the Anzacs), yazı duyarlılığının nerelere dek ulaştığını çok iyi göstermektedir.

Atatürk ve Anzaklar adlı kitabın özünü oluşturan "Anzaklar ve Atatürk'ün Tarihsel Davranışı" (*Milliyet*, 15 Nisan 1978) adlı yazı yayımlandığında, okul kitaplarında böyle yazıların yer alması gerektiğini düşünmüştüm. Bir zaman savaştığı insanları dost olarak kucaklayan Atatürk'ün soylu davranışı İğdemir'in yüreğinde öyle yer etmiştir ki, o yalın üslup, her kuşaktan kişiyi etkileyen bir beğeni düzeyine ulaşmıştır. Bu yazı, özüyle, gerçek Atatürkçülüğü yansıtan bir yazıdır. Bir ülkenin insanı böyle düşünecek düzeye gelirse, o ülke gerçekten çağdaşlaşmış olur. Tüm davranışıyla bu hedefi gözeten İğdemir, bu yazısıyla bir kez daha görevini yerine getirmiş oldu.

Özetle belirtmek gerekirse, Atatürkçülük düşüncesini insanlık düşüncesiyle kaynaştıran Uluğ İğdemir, bir devrim eri, örnek bir insandır. Savaşlarla dolu seksen yıllık yaşamı, daha da çoğalarak sekiz yüz yıllara, daha uzun yıllara adını ulaştırırsın...

